

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur quædam objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

tara tendendo secundo modo ad esse reale rerum; unde si sic non inclinatur, non ponitur in illa inclinatio omnis sibi competens, secundum completam & adequatam rationem sibi connaturaliter possibilem.

9. Dico secundo: Voluntatem divinam, in ordine ad volitionem essentialem, non habere rationem potentiae, ex parte rei conceptae, sed solum ex modo nostro significandi, & concipiendi res divinas per similitudinem, & analogiam ad res creatas.

Probatur conclusio ratione fundamentali. De ratione potentiae est quod sit principium per se influens in operationem: Sed voluntas in Deo non potest esse, nec concipi cum fundamento in re, ut principium influens in volitionem divinam: Ergo non potest habere rationem potentiae per ordinem ad illam. Major est evidens. Minor probatur. Ad influxum potentiae in actum, requiritur distinctio formalis, aut saltem virtualis, inter utrumque: Sed voluntas divina, nec formaliter, nec virtualiter distinguitur à sua volitione: Ergo nec esse nec concipi potest cum fundamento in re, ut principium influens in illam. Major patet, Minor probatur. Cum voluntas in Deo sit actus purissimus, & omnis potentialitatis expertus, debet concipi ut includens formaliter in suo conceptu ultimam suae lineae actualitatem; alioquin conciperetur ut in potentia ad illam, & sic non conciperetur ut actus purissimus, sed ut potentialitati admixtus: unde cum volitio sit ultima actualitas lineae volitivae, divina voluntas debet concipi ut illam formaliter includens, & identificari cum illa, absque distinctione etiam virtuali.

10. Dices, Ad rationem actus purissimi sufficere quod sibi realiter identificet ultimam suae lineae actualitatem, nec requiri quod eam formaliter in suo conceptu explicet: ut constet in essentia divina, quae sine attributorum expressione intellecta, concipitur ut actus purus, eo quod illa implicitè saltem includat, & cum illis realiter identificetur.

Sed contra: Actus purissimus debet constitui & concipi modo imaginabili purissimo & perfectissimo: Sed perfectior ac purior concipitur divina perfectio, quando intelligitur ut exprimens ultimam suae lineae actualitatem, quam dum intelligitur ut implicitè solum eam includens: Ergo ad rationem actus purissimi requiritur expressio ultimae actualitatis propriae lineae, licet non requiratur expressio aliorum pertinentium ad distinctam lineam. Unde patet disparitas ad exemplum adductum, cum enim attributa divina non pertineant ad lineam essentiae seu naturae, sed sint veluti quaedam proprietates & affectiones ad illam consequentes, in essentia divina salvatur ratio actus purissimi, cum sola inclusione implicita attributorum; secus autem in voluntate divina, cum volitio sit ultima actualitas lineae volitivae.

Disp. 2. art. 3. Conclusio etiam patet ex dictis in Tractatu de natura Dei, ejusque attributis, ubi ostendimus, intellectum divinum non habere rationem potentiae respectu divinae intellectiois: probationes enim quae ibi adducuntur, aequè probant de voluntate, & de volitione, ac de intellectu & intellectioe, mutatis nominibus; unde ne eadem repetantur, ad praedictum locum Lectorem remittimus.

11. Advertendum est autem, me dixisse volunta-

tem divinam non habere rationem potentiae per ordinem ad volitionem essentialem; quia voluntas divina dupliciter considerari potest, scilicet essentialiter, & ut praecise dicit ordinem ad objectum, & sicut intra ipsum Deum: secundo pro ut dicit habitudinem producentis ad productionem, vel productum, sive ad intra, nempe ad inspirationem & Spiritum Sanctum; sive ad extra, nimirum ad creationem & creaturas. Primo modo non habet rationem potentiae, quia nec formaliter nec virtualiter distinguitur à volitione, bene tamen secundo modo, quia sub hac ratione connotat terminum ad intra vel ad extra productum, & realiter aut virtualiter ab illa distinctum, ut colligitur ex D. Thoma infra quaest. 25. art. 1. ad 3. ubi ait: *Potentia in rebus creatis non solum est principium actionis, sed effectus: sic igitur in Deo salvatur ratio potentiae, quantum ad hoc quod est principium effectus, non quantum ad hoc quod est principium actionis, nisi forte secundum modum intelligendi.*

§. II.

Solvuntur quaedam objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem. In Deo non potest esse voluntatis objectum: Ergo nec voluntas. Consequentia patet. **C** Antecedens probatur. Objectum voluntatis est finis: Sed nulla perfectio in Deo existens potest habere finem, cum finis sit realis causa, & nihil formaliter in Deo existens possit dependere à causa; Ergo in Deo non potest esse voluntatis objectum.

Respondeo cum D. Thoma hic art. 1. ad 1. negando Antecedens, ad cujus probationem, distinguo Majorem. Objectum voluntatis est finis volitorum à voluntate, vel ipsius voluntatis, concedo Majorem: voluntatis semper, nego Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam. Nam licet voluntatis divinae nequeat esse aliquis finis, volitorum tamen ab ipsa, finis est divina bonitas, quae est objectum primum voluntatis divinae, & finis ultimus creaturarum, quas secundario voluntas divina attingit, & hoc sufficit ut in Deo sit voluntas; sicut ad hoc ut scientia reperitur in Deo, sufficit esse per causam ex parte objecti, etsi non ex parte scientiae.

Objicies secundo: Voluntas idem est quod appetitus: Sed in Deo non est appetitus: Ergo nec voluntas. Probatur Minor: Appetitus est boni non habitus, ac proinde supponit carentiam boni appetitum terminantis: Sed in Deo carentia boni non est, cum carentia bonitatis, sit carentia perfectionis, quae Deo convenire non potest, alias summè perfectus non esset: Ergo in Deo non est appetitus.

Respondeo cum eodem D. Thoma ibidem in responsione ad 2. non omnem actum voluntatis esse appetitum, solum enim voluntas rei non habitus, proprie dicitur appetitus, ut docet Augustinus super Psalmum 118. Cum ergo bonum divinum, perfectissimè habeatur à Deo, in eo proprie appetitus non est, bene tamen voluntas, eo perfectior, quo magis cum objecto suo conjuncta.

Objicies tertio: Voluntas movetur à volito, ut constat ex Aristotele 3. de anima textu 54. Sed Deus, cum sit primum movens, & actus purus, à nullo movetur: Ergo in Deo non est voluntas.

Respondeo

Respondeo ex eodem S. Doctore in responsione ad 3. distinguendo Majorem: Voluntas distincta reali distinctione à volito, movetur ab eo, concedo Majorem: Voluntas realiter indistincta à volito, nego Majorem; & concessa Minori, nego Consequentiam, quia voluntas Dei non distinguitur realiter à divina essentia, quæ est ejus objectum.

Dices, Voluntas divina distinguitur realiter, saltem à bonitate creata: Ergo ab illa poterit moveri.

Sed negatur Consequentia, quia voluntas non movetur nisi ab objecto formali & primario: bonitas autem creata, ut ostendimus sequenti disputatione, non pertinet ad objectum formale & primum, sed materiale tantum & secundarium voluntatis divinæ.

15. Objicies quartò contra secundam conclusionem. Inter voluntatem & volitionem divinam reperitur virtualis distinctio: Ergo voluntas divina habet rationem potentia, saltem virtualiter, & ex parte rei conceptæ, in ordine ad suam volitionem. Consequentia patet ex supra dictis: Antecedens autem probatur tripliciter. Primò ex D. Thoma infra quæst. 25. art. 1. ad 3. ubi sic ait: *Essentia divina potest intelligi, & sub ratione actionis, & sub ratione potentia: sicut etiam intelligitur sub ratione suppositi habentis naturam, & sub ratione nature.* Sed natura divina, sub conceptu suppositi, distinguitur virtualiter à seipsa, ut natura, propter subsistentiam quam addit ad illam: Ergo ex mente D. Thomæ, velle per modum operationis, distinguitur virtualiter à voluntate, aliàs comparatio illa D. Thomæ non teneret.

Secundò probatur Antecedens: Nulla imperfectio, vel potentialitas ponitur in Deo, ex eo quòd radicale principium volitionis, virtualiter ab actuali volitione distinguitur, quia identificatur realiter cum illa: Ergo neque per hoc quòd principium proximum, seu vis proxima volendi, ab eadem volitione virtualiter distinguitur, dummodo cum illa realiter identificetur.

Tertiò, Tunc aliqua distinguitur virtualiter, & ratione ratiocinatà, quando in una formalitate realiter identificantur, & nihilominus ita præstant propria plurimum, & ac si revera essent plura: Sed ita se habent volitio & voluntas in Deo: Ergo distinguitur virtualiter.

16. Respondeo negando Antecedens, ad cujus primam probationem dicendum est, D. Thomam ibi comparare essentiam divinam ut habet rationem potentia, cum seipsa ut habet rationem suppositi, vel personæ, solum quantum ad genus distinctionis; in eo scilicet quòd non distinguantur realiter, sed ratione tantum, non tamen quantum ad modum illius: subsistentia enim, cum sit extra lineam naturæ, ab ipsa distinguitur virtualiter, id est distinctione rationis, cum fundamento se tenente ex parte Dei: velle autem conceptum sub ratione operationis, cum sit ultima actualitas lineæ volitivæ, non distinguitur virtualiter à voluntate divina, sed solà distinctione rationis, fundata in modo nostro concipiendi & significandi res divinas, per similitudinem & analogiam ad creatas, ut colligitur ex D. Thoma ibidem dicente: *In Deo non salvatur ratio potentia per ordinem ad actionem, nisi secundum modum intelligendi.*

17. Ad secundam probationem, concessa Antecedente, nego Consequentiam, & paritatem: principium enim radicale volitionis non pertinet ad

Tom. I.

A lineam volitivam, sicut vis proxima volendi, sed potius ad lineam intellectivam; cum esse volitivum radicaliter, nihil aliud sit, quam esse formaliter intellectivum & intelligentem. Unde licet ratio actus puri in Deo, non excludat distinctionem virtuales inter principium radicale volitionis, & ipsam volitionem, bene tamen inter principium proximum volendi, & ipsam volitionem.

Ad tertiam probationem, nego Antecedens: Non enim est universaliter verum, ea distingui virtualiter in Deo, quæ in una formalitate identificata, ita præstant propria plurimum, ac si essent plura. Nam omnes intellectus creati comprehenduntur in una intellectus divini simplici formalitate, attingente eminentiori modo, & seclusis imperfectionibus, quæcumque ab illis attinguntur; & tamen non distinguntur in eo virtualiter, & ratione ratiocinatà. Tunc ergo quæ in una formalitate identificata æquivalent pluribus realiter distinctis, distinguntur virtualiter in Deo, quando pertinent ad diversas lineas, & in sua præcisione formali nullam dicunt imperfectionem. Unde quia volitio & voluntas ad eandem lineam pertinent, & voluntas in sua præcisione dicit imperfectionem & potentialitatem, non possunt in Deo distingui virtualiter.

Instabis: Quæ ita se habent in Deo, ut si per impossibile realiter distinguerentur, unum oriretur ab alio, distinguntur virtualiter: ob hanc enim rationem æternitas distinguitur virtualiter ab immutabilitate; quia si realiter ab ea distingueretur, verè oriretur ab ipsa: Sed divina voluntas & volitio ita se habent, ut si per impossibile distinguerentur realiter, volitio activè procederet à voluntate: Ergo voluntas & volitio distinguntur virtualiter in Deo.

Respondeo eodem modo quo supra, Majorem esse veram, si illa pertineant ad diversas lineas, & in sua formali præcisione non impotent aliquam imperfectionem; secus si spectent ad eandem lineam, & in sua formali præcisione dicant aliquam imperfectionem: tunc enim ex parte rei conceptæ, unum non potest esse virtualiter ratio alterius, nec ab illo virtualiter distingui.

Sed urgebis adhuc: Hoc ipso quòd divina voluntas æquivaleret volitionis principio & volitioni, debet necessariò esse virtualiter multiplex, & præber intellectui fundamentum ad formandam distinctionem rationis: Ergo non potest evitari, quin voluntas divina, secundum rationem, cum fundamento in re, habeat rationem potentia. Consequentia patet, Antecedens probatur. Hoc ipso quòd voluntas divina æquivaleret voluntati & volitioni præcisè sumptis, est eminentior illis: Sed talis eminentia est ratio sufficiens ad fundandam distinctionem rationis inter volitionem & voluntatem divinam: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem dicendum est, non sufficere quamcumque eminentiam ad fundandam distinctionem virtuales; ut patet in eminentia intellectus divini supra omnes intellectus creatos; sed requiri talem eminentiam, ratione cujus res aliqua sit eminentior pluribus pertinentibus ad diversas lineas. Nam si sit eminentia alicujus rationis supra plura ad eandem lineam spectantia, non fundat distinctionem rationis, sed potius invitat intellectum, quantum est de se, ut ab ipso concipiatur per modum unius simplicissimæ formalitatis: in quo differt ab alia simplici formalitate emi-

B B b

mentiori pluribus ad diversas lineas spectantibus, quæ ratione suæ eminentiæ invitat intellectum, ut pluribus conceptibus sibi inadæquatis ab eo concipiatur.

ARTICVLVS SECVNDVS.

An voluntas sive volitio divina, sit de constitutione metaphysica divinæ naturæ?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

22. **N**otandum primò, Dupliciter nos posse loqui de constitutione divinæ naturæ: physicè scilicet, & metaphysicè. Primo modo certum est voluntatem Dei ad divinæ naturæ constitutionem pertinere, nam physica Deitatis constitutio, coalescit ex omnibus prædicatis divinis, tam absolutis, quàm relativis, cum omnia prædicata Dei sint realiter cum ipso identificata. Procedit ergo disputatio solum in posteriori sensu, & de constitutione metaphysica, quo genere constitutionis dicitur constitutum alicujus rei, quod primò objicitur intellectui cum fundamento in re, & se habet veluti radix & origo aliarum perfectionum quæ ipsi competunt. Quo pacto rationalitas dicitur metaphysicè constituere naturam humanam, quia primò in homine intelligitur, & se habet ut radix trisibilitatis, & aliarum proprietatum quæ illi conveniunt.

23. Notandum secundò: Idem esse, quantum ad propositum, inquirere an voluntas aut volitio divina sit de constitutione metaphysica divinæ naturæ; quia cum hæc duo ad eandem lineam pertineant, & inter se identificentur, sine distinctione etiam virtuali, ut ostendimus articulo præcedenti, si unum à metaphysica divinæ naturæ constitutione excludatur, aliud ad eam pertinere non poterit. His præmissis.

24. **D**ico: Voluntatem aut volitionem divinam non esse de formalissimo conceptu, seu de constitutione metaphysica divinæ naturæ. Ita docent Salmanticenses, Tractatu 4. disp. 2. dub. 3. Joannes à S. Thoma, & alij Discipuli D. Thomæ, hic & supra quæst. 14. art. 1. contra Suarezem disp. 30. Metaph. sect. 6. num. 13. Zuningam de Trinit. disp. 2. dub. 2. membro 8. & dub. 4. membro 2. Arrubal disp. 40. cap. 1. & 3. ubi distinguit voluntatem divinam in actum primum & secundum, & ut habet rationem facultatis volitivæ, & actualis volitionis, & asserit volitionem non esse de conceptu divinæ naturæ, bene tamen voluntatem.

Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Quod præsupponit naturam divinam jam constitutam, non potest ad ejus formale constitutum pertinere: Sed divina voluntas, aut volitio, supponit naturam divinam constitutam in ratione naturæ, per ipsum intelligere purissimum & actualissimum, ut in Tractatu de attributis fusè ostendimus: Ergo ad ejus constitutionem non pertinet.

Disp. 2.
art. 1.
25.

Dices, Volitionem divinam præsupponere naturam divinam constitutam solum inadæquatè per ipsum intelligere, vel ut alij volunt per immaterialitatem, & radicem intellectiois; atque ita posse ad ejus constitutionem metaphysicam, saltem inadæquatè, pertinere.

26. **S**ed contra primò: Vis appetitiva, & ipsa appetitio, ex se supponunt naturam appetentis

A constitutam adæquatè, ob quam rationem D. Thomas infra quæst. 78. art. 1. docet appetitivum non constituere aliquem gradum viventium: Ergo volitio & voluntas in Deo supponunt virtualiter, & cum fundamento in re, naturam adæquatè constitutam. Consequentia patet, Antecedens probatur. Vis appetitiva, ex proprio genere, est inclinatio in illud quod est conveniens naturæ appetentis: Ergo debet necessariò præsupponere naturam appetentis adæquatè constitutam, ut sit regula & mensura boni appetendi.

27. **S**ecundò, Deus antecederet ad suam volitionem habet operationem perfectissimam omnium sibi possibilem: Ergo est adæquatè in sua essentia constitutus antecederet ad illam. Consequentia patet, quia nihil potest habere perfectissimam operationem omnium sibi possibilem, nisi habeat naturam integram & adæquatè constitutam. Antecedens verò probatur. Deus antecederet ad volitionem habet intelligere in actu secundo, quod est perfectissimus actus, & perfectissima operatio ipsi possibilis, cum sit radix virtualis omnium aliarum: Ergo habet operationem perfectissimam.

28. **T**ertiò, Natura divina adæquatè communicatur Filio, formaliter & ex vi processionis, non communicatà formaliter volitione, ut docent Theologi in Tractatu de Trinitate: Ergo adæquatè constituitur in ratione naturæ, non ingrediente volitione constitutionem illius. Consequentia patet, Tum quia non potest communicari adæquatè natura, non communicato adæquato illius constitutivo. Tum etiam, quia inde potissimè probant Theologi, paternitatem v.g. non esse de constitutione metaphysica divinæ naturæ, sub conceptu expresso naturæ, quia per generationem communicatur Filio natura, non communicatà paternitate. Ergo si divina natura communicatur Filio adæquatè, ex vi processionis, non communicatà formaliter volitione, ista non pertinet, etiam inadæquatè, ad metaphysicam divinæ naturæ constitutionem.

29. **P**robatur secundò conclusio, & simul magis impugnatur responsio data. Ut volitio inadæquatè pertineret ad metaphysicam divinæ naturæ constitutionem, deberet identificari cum intellectiois divina, sine distinctione virtuali: Sed hoc non potest dici: Ergo nec illud. Major constat, Si enim sola realis identitas sufficeret, ut aliqua ratio vel perfectio in Deo, ad constitutionem metaphysicam divinæ naturæ inadæquatè pertineret, sequeretur quòd non solum volitio divina, sed etiam omnia attributa, imò & relationes divinæ, metaphysicam divinæ naturæ constitutionem ingrederentur: cum hæc omnia realiter cum natura divina identificentur: Sed hoc dici nequit, alioquin in Filio v.g. non salvaretur adæquatè natura divina, cum in illo non sit paternitas, vel spiratio passiva: Ergo &c.

30. **M**inor autem, in qua est difficultas, multipliciter suadet. Primò quia illa virtualiter distinguuntur in Deo, quæ pertinent ad diversas lineas, & diversa objecta formalia respiciunt, ut in Tractatu de attributis, agendo de metaphysica divinæ naturæ constitutione, fusè declaravimus: Sed intellectio & volitio pertinent ad diversas lineas, & diversa objecta formalia respiciunt; intellectio enim attingit ens sub ratione veri, volitio verò fertur in illud sub ratione boni: Ergo in Deo virtualiter distinguuntur.

Secundò, Cognitio divina assimilativa est, secus autem volitio; quocirca terminus per intelle-

Disp. 2.
art. 1.